

Risto Hauvonen

KEKKOSEN JA SORSAN KRIISIVUOSIKYMMEN

1970-LUKU TUTKIMUSTEN
JA AIKALAISTEN SILMIN

2022

Kekkosen ja Sorsan kriisivuosikymmen

1970-luku tutkimusten ja aikalaisten silmin

Kirjoittaja: Risto Hauvonen

2022 © Lector kustannus Oy

2022 © Risto Hauvonen

Kaikki oikeudet pidätetään

ISBN: 978-952-7433-70-6

Painettu EU:ssa 2022

www.lector.fi

Sisällysluettelo

SAATTEEKSI	9
1970-LUVUN ALUN HALLITUSPUOLA	17
SORSAN URAN ALKUTAIVAL HISTORIANKIRJOITUKSESSA	17
Paasio johti eripuraisista puolueista	17
Lipponen kiittää KGB-jutut "höpöpuheena"	22
Sorsa asettaa rajat SDP:n vasemmistosiivelle	26
PROTESTIVAALIT 1970 SIIRTÄVÄT SUOMEA DIKEALLE	35
Sorsasta moderni työväenjohtaja	35
Sorsan kampanja ja tapaus Feiring	38
Neuvostoliitto seurasi aktiivisesti vaaleja	42
RIHTNIEMEN YRITYS JA AURAN VAPAALOKUNTA	49
Virkkusen ehdokkuus 1968 kiusasi yhä Kekkosta	49
Rihtniemi yrittää toisenkin kerran	53
"Teerenkuva" tulevasta enemmistöhallituksesta	58
Vaalitulos johti vuosia kestäneeseen epävakauteen	64
VALLANKUMOUKSEN AAVE SUOMEN YLLÄ	69
Kekkosen valtarakenne murtuu vaaleissa	69
Moskova kostaa vaalituloksen Beljakovilla	74
NKP:n vanhan linjan stalinisti rikkoo yhteiskuntarauhaa	79
Beljakov uhkaa ampua itsensä	84
Kekkonen sysäsi Beljakovin hädän Vladimiroville	89
"Päänahka päänahasta, Jakobson Beljakovista"	92
Koivista: "Jotkut historiantutkijat haluavat heitellä paukkupommeja"	98
KEKKONEN KAATAA KARJALAISEN HALLITUKSEN	105
Kekkonen haluaa päättää SDP:n ministereistä	105
KGB: "Kekkosen paras seuraaja olisi Kekkonen"	111
Kekkonen istuttaa Karjalaisen heittoistuimeen	116
Kekkosella kaava, jolla hallituksia kaadetaan	122

EEC-NEUVOTTELUT JA ZAVIDOVO-VUOTO LISÄÄVÄT EPÄVAKAUTTA 129

VÄHEMMISTÖHALLITUSTEN SARJA JATKUU 129

SDP:n ja Kepun kädenvääntö	129
EEC-kysymys hallitusneuvottelujen kärjessä	133
Sorsasta tuli ulkopoliittisesti salonkikelpoinen	137
SDP:n "uusi ulkopoliitiikka"	143

PAASION JA PRESIDENTIN LUOTTOMIEHESTÄ HALLITUKSEN MUODOSTAJA 149

Kohti punamultaa	149
Presidentti osallistuu Kepun kokoukseen	154
Kekkonen tukee SMP:n kapinallisia	158

SORSASTA POIKKEUSLAKISUUNNITELMAN PÄÄARKKITEHTI 167

Karjalainen nöyryytetään anomaan Kekkosta jatkamaan	167
Miten kiertää presidentinvaalit?	175
Uusi puolue SKYP tukee Kekkosta	179
Poikkeuslakijunailu historiankirjoituksessa	183
Presidentin esteellisyys hämmästyttää valtiosääntötuntijoita	191

EEC JA ZAVIDOVO KEKKOSEN KÄSIKIRJOITUKSESSA - ONNELLINEN LOPPU TAMMINIEMESTÄ NÄHTYNÄ 195

Sopimuksen taustatekijät	195
Kotov yrittää sumeilematta estää Suomen EEC-sopimuksen	201
Kekkonen moitti suotta virkamiehiä hidastelusta	205
Karjalaisen paineensietokyky koetuksella	210
Taistolaiset pitivät EEC-hanketta YYA-sopimuksen vastaisena	212
Zavidovo-vuoto	216
Syylästä etsitään	221
Sorsa epäilee Kekkosta vuotajaksi	226
Y. Y. Anttosen haamu sotkee pakkaa entisestään	231
Sorsa yrittää selvittää nimimerkin arvoitusta ennen kuolemaansa	236
Kosygin pirullisena: "Mitenkäs se EEC-kauppa nyt on kehittynyt?"	240

KEKKONEN HALUAA EROON KARJALAISESTA 245

SDP JA SORSA OTTAVAT KEKKOSEN OMAKSEEN 245

Sorsan hallitus ajetaan vaikeuksiin mitättömin perustein	245
--	-----

"Se pallo, jonka Kekkonen lopulta pussitti, oli Karjalainen"	251
Kekkonen nautti "poliittisen taiteen finesseistä"	259
Vuorineuvosten suosikki joutuu yllättäen sivuraiteelle	264
Suomessa vallitsi ETYK:n aikana poikkeustila	268

PRESIDENTTI MAKSIMO VALTANSA 275

"Porvarillista Suomea alkoi hirvittää"	275
Maaherra "muistojen ystä"	279
Kekkonen jujuttaa Moskova erojuonella	283
Sorsa tuki iäkästä presidenttiä ja odotti vuoroaan	287
Kekkonen: "Kokoomus palvelisi isänmaan asiaa parhaiten oppositiossa"	291
Miettusen hallitus tukee enemmistökommunisteja	297

KEKKONEN KARTTAA KILPAILUJOITAAN JÄLLEEN MIETTUSELLA 303

Moskovan paine taas hallitusneuvottelujen yllä	303
Sorsa tavoittelee salaa SDP:n vähemmistöhallitusta	308
Neuvostoliitto haluaa Karjalaisesta ulkoministerin	311
"Kale on lähempänä Kekkosta kuin Kepu"	315

KEKKONEN HALLITSEE SORSAN TUELLA 321

SDP MUUTTAA TALOUSPOLIITTISTA AJATTELUAAN 321

Paavelan piiri	321
Moskova vaati punamultaa	325
Kepun musta tusina ja vihreä tiu	329
Uhraamalla Korhonen torjutaan Karjalainen	333
Stepanovin röyhkeydellä ei ollut rajoja	336

KEKKOSEN VIIDES KAUSI – EPÄVARMUUS JATKUU 341

Pääministeri ja ulkoministeri tukkanuottasilla UM:n nimityksistä	341
Korpilammen henki	345
Vilkuna haali Moskovan tukea UKK:lle kaupan lisätilauksilla	351
UKK halusi jatkaa ilman vaaleja	356
Kekkonen ja Vilkunan erikoislaki kolmelle vuodelle	359
"Tällä menolla saan kohta hullun paperit"	363

NEUVOSTOLIITON PAINOSTUS VOIMISTUU JÄLLEEN 371

Sorsa jatkaa pääministerinä	371
-----------------------------------	-----

Yhteiset sotaharjoitukset	375	Sorsa puskurina Koiviston ja Kremlin välissä	478
Sutelan läsnäolo Kultarannassa harmitti venäläisiä	382	Moskova järkyttyi Suomen eduskuntavaalien tuloksesta	480
Noottikriisin toisinto	386	Brezhnev: "Suomi on meillä jo taskussamme"	482
Kekkonen oli riippuvainen Stepanovista	390	Lähdeviitteet	484
Apusen hyökkäys saa Kekkonen voimaan pahoin	394	Lähdeluettelo	498
Kekkonen alkaa etäännyä Sorsasta	398	Lehdistö	498
KOIVISTO JA SORSA KIIHTYVÄSSÄ PRESIDENTTIPELISSÄ	407	Tutkimukset ja tietokirjat	498
KOKOOMUKSEN OPPOSITIOVAELLUS JATKUU	407	Muistelmakirjallisuus	501
Sorsa tekee tilaa Koivistolle	407	Lyhenteet	503
Neuvostoliitto suhtautuu vaalivoittajaan vihamielisesti	412	Henkilöhakemisto	504
Pää-äänenkannattajat riitaisia	417	Liite 1 Luettelo lähteiden kirjoittajista	518
Pakinoitsija Simppa näki tulevaisuuteen	419	Liite 2 Hallitukset aikajärjestyksessä	519
KUPLATEORIA	423		
"Pannaan mies peliin ja katsotaan miten kansansuosion käy"	423		
Koivisto halusi varmistaa poliittisen henkiinjäämisensä	426		
Koiviston kuplaa yritettiin puhkaista jo 1968	430		
Mauno Koiviston idänkortti osoittautuu bluffiksi	435		
SORSA HERMOSTUU PÄÄMINISTERI KOIVISTOON	441		
SDP haluaa hyötyä Koiviston kansansuosioista	441		
Sorsa ja Kekkonen suunnittelevat hallituksen kaatoa	444		
Koiviston kansansuosio oli epäluottamus ammattipoliitikoille	448		
Koivisto ja Sorsa erimielitä talouspolitiikasta	450		
Sorsa Kekkoselle: "Koivisto menettänyt jo paljon myötätunnostaan"	456		
Kekkonen haluaa Pajulasta seuraajansa	462		
Koivisto SDP:n puheenjohtajakilpaan	465		
2000-LUKU AVAA LOPULLISESTI SILMÄT NEUVOSTOPAINOSTUKSELLE	471		
"ALITUISTA VÄÄNTÖÄ PIMEYDEN PEITOSSA"	471		
KGB:n rooli Suomen politiikassa vaihtelee historiankirjoituksessa	471		
Kommunismmin kauko-ohjaus heikkeni	472		
Sorsan testamentti: Kekkonen oli Zavidovo-vuodon pääarkkitehti	475		
Aikalaishavainnot: Kekkonen halusi kolmen vuoden lisäajan 1978	477		